

1. PIELIKUMS EK REKOMENDĀCIJAS

2.1. EK rekomendācijas sākotnējā Plāna gala versijai

Saskaņā ar EK sniegtajām rekomendācijām 2020. gadā¹, Latvijas sākotnējā Plāna gala redakcijā 2030. g. izvirzītais SEG emisiju mērķrādītājs ne-ETS darbībās ir samazinājums par 6 % salīdzinājumā ar 2005. g., izpildot sākotnējā Plāna noteikto mērķi. Latvija iecerējusi šo mērķrādītāju sasniegt, neizmantojot elastības, tomēr EK uzskata, ka sākotnējā Plānā nav tikusi sniegta izsmeļoša informācija par to, ar kādiem tieši līdzekļiem tas tiks panākts. Līdzīgā kārtā Latvija nav sniegusi informāciju par to, kā tā nodomājusi izpildīt savu apņemšanos panākt, ka ZIZIMM sektors nodrošina CO₂ piesaisti. Sākotnējā Plānā Latvija bija paaugstinājusi savu SEG emisiju samazināšanas mērķrādītāju līdz -65 % 2030. g. salīdzinājumā ar 1990. g. līmeni (neieskaitot ZIZIMM), un bija nospraudusi ilgtermiņa mērķrādītāju līdz 2050. g. panākt klimatneitralitāti atbilstīgi savai nacionālajai ilgtermiņa stratēģijai. Sākotnējā Plānā Latvijas devums ES energoefektivitātes mērķrādītāja sasniegšanā ir pieticīgs — 4,1 Mtoe primārās enerģijas patēriņa izteiksmē un 3,6 Mtoe enerģijas galapatēriņa izteiksmē.

Latvijas devums 2030. g. noteiktā ES AE mērķrādītāja sasniegšanā ir 50 %, un šis devums uzskatāms par pietiekamu, jo tas ir atbilst formulai, kas norādīta Regulas 2018/1999 II pielikumā. Latvija ir apņēmusies piemērot principu “energoefektivitāte pirmajā vietā”, pirms tiek pieņemti jebkādi enerģētiku ietekmējoši lēmumi par investīcijām vai rīcībpolitiku, tostarp arī attiecībā uz ES fondiem un nodokļiem. Galīgajā Plāna izklāstīti daudzi aspekti, kas skar ēku energoefektivitāti. Latvija vēl nav iesniegusi savu ilgtermiņa renovācijas stratēģiju.

Nacionālie mērķi un finansējuma mērķrādītāji pētniecības, inovācijas un konkurētspējas jomā ir noteikti 2 % apmērā no IKP, turklāt dekarbonizācijas mērķim iecerēts atvēlēt 25 %. Tomēr 2 % mērķrādītāja pamatā nav nekādu konkrētu rīcībpolitiku pasākumu.

¹ Latvijas galīgā nacionālā enerģētikas un klimata plāna novērtējums (SWD(2020) 913) https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-01/staff_working_document_assessment_necp_latvia_lv_0.pdf

1. tabula. Detalizēts skaidrojums par EK rekomendāciju par sākotnējā Plāna gala versiju ņemšanu vērā

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
Dekarbonizācija: SEG	Pilnīgāk izstrādāt stratēģiju, kā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas neaptvertajās nozarēs sasniegt savu 2030. gada siltumnīcefekta gāzu mērķrādītāju: -6% salīdzinājumā ar 2005. gadu. Cita starpā skaidrāk formulēt, kādas darbības veicamas izklāstīto rīcībpolitiku īstenošanai, un uz Regulā 2018/841 izklāstīto uzskaites noteikumu pamata analizēt zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības nozares lomu.	Nav izpildīts	Latvija nav sniegusi informāciju par to, kā tā pilnveidos stratēģiju, kā ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas neaptvertajās nozarēs sasniegt savu 2030. gada siltumnīcefekta gāzu mērķrādītāju.	Plānā iekļauts NEKP pasākumu scenārijs, kā ietvaros plānota virkne pasākumu, lai ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas neaptvertajās nozarēs tiktu sasniegts 2030. gada siltumnīcefekta gāzu mērķrādītājs -17%. Papildus plānots noteikt sektorālos mērķus 2030. gadam. Likumprojektā "Klimata likums" iekļauta norma: sasniegt klimatneitralitāti 2050. gadā.
			Plānā nav minēts, kādas darbības veicamas izklāstīto rīcībpolitiku īstenošanai un zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības nozares lomas analīzei. Plānā nav norādīts, vai Latvija nodomājusi izmantot ZIZIMM elastību.	Nepieciešamības gadījumā Latvija izmantos visas Regulā 2018/841 un Regulas 2018/842 noteiktās elastības.
Dekarbonizācija: AER	Izvirzīt daudz vērienīgākus uzdevumus 2030. gadam, proti, noteikt, ka AE īpatsvaram, kas būs Latvijas devums Savienības 2030. gada AE mērķrādītāja sasniegšanā, jābūt vismaz 50 %, kā tas izriet no Regulas 2018/1999 II pielikumā dotās formulas.	Pilnībā izpildīts	AER jomā Latvija ir nākusi klajā ar vērienīgāku ieceri — 50 % līdz 2050. gadam.	Plānā AE īpatsvara mērķis tiek paaugstināts līdz 57%, kas ir izmaksu efektivitātes augstākai robežsliekšnis.
	Tā kā minētā mērķrādītāja kopīga sasniegšana prasa lielākus pūliņus, integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna galīgajā redakcijā iekļaut indikatīvu trajektoriju, pēc kuras vadoties, tiek sasniegti visi		Izpildīts daļēji	Latvija ir norādījusi indikatīvu trajektoriju, pēc kuras vadoties, tiek sasniegti visi Regulas 2018/1999 4. panta a) punkta 2) apakšpunktā minētie atsaucē punkti un līdz ar to 2030. gadā nepieciešamais AER devums. Tomēr nav

IETEIKUMI	NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
Regulas 2018/1999 4. panta a) punkta 2) apakšpunktā minētie atsaucēs punkti atbilstoši minētajam īpatsvaram.		norādītas sektorālās trajektorijas un tehnoloģijas, kas būtu pamatā atsaucēs punktiem un virzībai uz kopējā AER devuma realizēšanu.	Plānā nav iekļautas sektorālās trajektorijas AE tehnoloģijām, jo Latvija pieturas pie “tehnoloģiskās neitralitātes” principa, un, piemēram, degvielas vai gāzes tirgotājiem noteiks konkrētu tehnoloģiju izmantošanas pienākumu.
Izklāstīt detalizētas un kvantificētas rīcībpolitikas un pasākumus, kas atbilst Direktīvā 2018/2001 noteiktajiem pienākumiem un kas ļautu šo devumu realizēt savlaicīgi un izmaksefektīvi.	Izpildīts daļēji	Latvija ir izklāstījusi daudzas iecerētas rīcībpolitikas un vēlamos pasākumus. Tomēr apraksts ir vispārīgs, trūkst konkrētu rīcībpolitisko pasākumu un instrumentu, kvantificētu rezultātu un faktoru. Ir minēti tikai nedaudzi specifiski AER veltīti pasākumi, kas drīzāk turpina jau esošos pasākumus, un nav minēti atjauninājumi un papildu pūliņi, kas būtu vajadzīgi plānotā 2030. gada devuma sasniegšanai. Konkrētie pasākumi nepietiekami aptver sektorus un apakšsektoros. Kopumā plānā iekļautie pasākumi galvenokārt ir esošie pasākumi, tāpēc ar tiem var nebūt gana, lai sasniegtu iecerēto 2030. gada devumu — 50 %.	Plānā ir iekļauts detalizēts pasākumu apraksts un tam noteiktais / papildu nepieciešamais finansējums.
Izklāstīt detalizētus pasākumus, kā tiks sasniegts Direktīvas 2018/2001 23. pantā noteiktais indikatīvais mērķrādītājs siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā un Direktīvas 2018/2001 25. pantā noteiktais mērķrādītājs attiecībā uz transporta nozari.	Nav izpildīts	Latvija ir apņēmusies vidēji par 0,55 procentpunktiem gadā palielināt AER īpatsvaru siltumapgādē un aukstumapgādē. Tomēr ierosinātā trajektorija rāda, ka faktiskais palielinājums gadā būs tikai par 0,42 procentpunktiem, proti, no 53,4% 2020. gadā līdz 57,59 % 2030. gadā.	Atjaunīgās siltumenerģijas īpatsvara mērķi ir precizēti atbilstoši Direktīvas 2023/2413 redakcijai. Vienlaicīgi jānorāda, ka saskaņā ar provizoriskajiem datiem un modelēšanas rezultātiem Latvija jau tuvākajos gados pārsniegs 60% atjaunīgās enerģijas īpatsvaru, līdz ar to uz Latviju attieksies Direktīvas 2018/2001 23.panta 2.punkta b) apakšpunkts.

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	Sniegt sīkāku informāciju par labvēlīgu regulējumu un pasākumiem, kas sekmē AE pašpatēriņu un AE energokopienas, kā paredzēts Direktīvas 2018/2001 21. un 22. pantā.	Nav izpildīts	Latvija apliecina vajadzību palielināt pašpatērētāju īpatsvaru un nodrošināt tiem labvēlīgu regulatīvo satvaru. Tomēr nav skaidrs, kā tas tiks panākts. Trūkst arī informācijas par AE energokopienām labvēlīgu regulatīvo satvaru.	Minētā informācija EK ir sniegta Direktīvas 2018/2001 transponēšanas ietvaros, sniedzot EK transponēšanas instrumentu korelācijas tabulu.
Energoefektivitāte	Energoefektivitātes jomā izvirzīt vērienīgākus uzdevumus, jo īpaši attiecībā uz primārās enerģijas patēriņa samazināšanu. To sekmēt ar rīcībpolitikām un pasākumiem, kas dotu papildu enerģijas ietaupījumus, lai sasniegtu Savienības energoefektivitātes mērķrādītāju 2030. gadam.	Lielā mērā izpildīts	Latvija ir kāpinājusi ieceru vērienu attiecībā uz primārās enerģijas patēriņa samazināšanu, bet nav mainījusi savu devumu enerģijas galapatēriņa samazināšanā. Rīcībpolitikas pasākumi šķiet visaptveroši un piemēroti energoefektivitātes ieceru sasniegšanai, ar nosacījumu, ka būs pieejams finansējums.	Plānā ir palielinātas primārās enerģijas un enerģijas galapatēriņa samazināšanas ambīcijas, vienlaikus ir jāņem vērā, ka enerģijas galapatēriņa samazinājumu nodrošināt būs īpaši apgrūtināši enerģētikas, rūpniecības un transporta elektrifikācijas procesu dēļ.
	Sīkāk aprakstīt plānotās rīcībpolitikas, jo īpaši ēku un transporta sektorā, kā arī sniegt konkrētus aprēķinus par enerģijas ietaupījumiem, kas tiks panākti līdz 2030. gadam ar esošajiem un plānotajiem rīcībpolitiskajiem pasākumiem, un norādīt attiecīgo investīciju laika grafiku.	Izpildīts daļēji	4. pielikumā ir sniegts visaptverošs pārskats par rīcībpolitikām dažādos sektoros (jo īpaši ēku un transporta sektorā), tomēr nav sniegta informācija par ietekmi un par to, kādas investīcijas paredzētas katram rīcībpolitiskajam pasākumam (izņemot dažus), tāpēc ir grūti novērtēt, kāda būs šo pasākumu ietekme. Latvija ir krietni pilnveidojusi informāciju par ēku fonda renovāciju, un tā tiks vēl precizēta vēl neiesniegtajā	

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
			nacionālajā ilgtermiņa renovācijas stratēģijā.	
Enerģētiskā drošība	Norādīt pasākumus, kas palīdz sasniegt enerģētiskās drošības mērķus energoavotu dažādošanas un enerģētiskās atkarības mazināšanas jomās, tai skaitā, pasākumus, kas nodrošina elastīgumu; te ietilpst arī novērtējums par to, kā ierosinātās rīcībpolitikas un pasākumi nodrošina, ka tiek sasniegts enerģētiskās atkarības samazināšanas mērķrādītājs. Novērtējot resursu pietiekamību elektroenerģijas sektorā, ņemt vērā reģionālo kontekstu.	Izpildīts daļēji	Vairums plānā minēto rīcībpolitiku un pasākumu ir vispārīgi, un nav norādīti konkrēti termiņi. Latvija nav pilnā mērā izpildījusi Komisijas ieteikumu izstrādāt pasākumus, kas vairotu konkurenci mazumtirgos, un nav novērtējusi, kā elastības nodrošināšanas pasākumi ietekmēs enerģētisko drošību.	Plānā ietverti konkrēti enerģētikas infrastruktūras attīstības projekti un noteikti to īstenošanas termiņi.
Iekšējais enerģijas tirgus	Definēt tālredzīgus mērķus un mērķrādītājus attiecībā uz tirgus integrāciju, it īpaši pasākumus, kas vairumtirgos un mazumtirgos vairo konkurenci.	Izpildīts daļēji	Latvija ir iecerējusi līdz 2030. gadam panākt vismaz 60% starpsavienotības līmeni un ir norādījusi arī mērķrādītājus, mērķus un grafiku attiecībā uz viedo elektroenerģijas skaitītāju uzstādīšanu. Tomēr attiecībā uz viedajiem gāzes skaitītājiem nekāds mērķrādītājs nav izvirzīts. Tā kā iekšzemes elektroenerģijas un gāzes tirgi ir nesen liberalizēti, Latvija negrasās nospraust citus mērķus elektroenerģijas un gāzes mazumtirgu integrēšanai.	Ņemot vērā to, ka elektroenerģijas jomā kopumā aptuveni 99% no lietotājiem ir nodrošināti viedie skaitītāji, Latvija neplāno veikt papildus pasākumus rekomendāciju ieviešanai šajā jomā. Dabaszāģes jomā rekomendāciju saistošā veidā nav plānots ieviest, ņemot vērā dabaszāģes SSO tiesības atbilstoši Direktīvas 2009/73/EK 52. punktā minētajam, ka dalībvalstīm nepieciešams viedo mēraparātu sistēmas ieviešanu balstīt uz ekonomisko izvērtējumu.
Pētniecība, inovācija un konkurētspēja	Precizēt nacionālos mērķus un finansējuma mērķrādītājus pētniecībā, inovācijā un konkurētspējā (jo īpaši saistībā ar	Nav izpildīts	Galīgajā Plāna Latvija P&I kopējā atvēlamā finansējuma 2030. gada mērķrādītāju ir pazeminājusi no 3 % līdz 2 %. Šis jaunais pētniecībai un inovācijai	Latvijas nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam noteikts, ka ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā līdz 2027. gadam ir jāsasniedz 1,5 % no

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	enerģētikas savienību), kas jāasniedz periodā no 2020. līdz 2030. gadam, lai tie būtu viegli izmērāmi un palīdzētu sasniegt mērķrādītājus pārējās integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna dimensijās.		atvēlamo līdzekļu mērķrādītājs (2 % no IKP) raksturots kā "vēlamā situācija".	IKP. Ņemot vērā esošo P&A izdevumu projekciju, secināms, ka reālistiski nosakāms mērķis 2030. gadam ir 2 %.
			Paredzams, ka 25 % vai vairāk no indikatīvajām P&I investīcijām 2030. gadā būs investīcijas mazoglekļa tehnoloģijās.	Rādītājs "ieguldījumi P&I enerģētikas un klimata mērķu sasniegšanai (% no kopējā ieguldījuma P&I)" tika dzēsts, jo ne nacionāli, ne ES līmenī nav pieejami dati šādā griezumā (t.sk. salīdzinājumam ar citām ES valstīm).
	Šos mērķus atbalstīt ar pienācīgām un specifiskām rīcībpolitikām un pasākumiem, tai skaitā, tādām, kas jāizstrādā sadarbībā ar citām dalībvalstīm (piemēram, Energotehnoloģiju stratēģiskais plāns).	Nav izpildīts	P&I 2 % mērķrādītāja pamatā nav pietiekami konkrētu rīcībpolitisku pasākumu un obligātu saistību.	Plānā ir iekļauta detalizēta informācija par pasākumiem ar iekļautām saitēm uz publiski pieejamo informāciju par pasākumiem.
			Ir vairākas vispārīgas P&I veicināšanas programmas, ko lielākoties paredzēts finansēt no ES fondiem. Latvijas iestādes ir minējušas iespēju izveidot Latvijas inovācijas un tehnoloģiju atbalsta fondu. Nebudžeta pasākumi (piem., regulējums), kas palīdzētu atraisīt P&I privātajā sektorā, nav izklāstīti. Latvijā lielākā daļa no mazoglekļa P&I tiek finansēta no publiskiem līdzekļiem.	Plānā ir iekļauta detalizēta informācija par pasākumiem ar iekļautām saitēm uz publiski pieejamo informāciju par pasākumiem.
Investīcijas un finansējuma avoti	Nav ieteikumu	N/p	—	Papildu rīcība nav nepieciešama.
Reģionālā sadarbība	Pastiprināt teicamo reģionālo sadarbību starp Baltijas valstīm (Igaunija, Latvija un Lietuva); šo sadarbību attiecināt uz jaunām jomām un paplašināt ģeogrāfisko tvērumu, aptverot arī Ziemeļvalstis (Dānija, Islande, Norvēģija, Somija un Zviedrija). Ņemot vērā to, ka jāmainās elektroenerģijas	Lielā mērā izpildīts	Latvija iecerējusi stiprināt Baltijas valstu sadarbību transporta rīcībpolitiku izstrādē. Ir pieminētas lauksaimniecības un mežsaimniecības darbības, bet tās nav sīki aprakstītas. Latvija ir iecerējusi turpināt sadarbību Reģionālajā gāzes tirgus koordinācijas grupā un Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plānā (BEMIP), jo	Rekomendāciju pilnīga ņemšana vērā tiks iekļauta aktualizētā Plāna galaversijā. Enerģētikas politikas jomā Latvija pilnībā sadarbojas ar pārējā Baltijas jūras valstīm BEMIP ietvarā.

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	sistēmām, lai tās varētu uzņemt lielāku atjaunīgās elektroenerģijas īpatsvaru, un ka tas palielinās elektroenerģijas importu/eksportu un vajadzību pēc sistēmas elastīguma, reģionālajā sadarbībā uzsvāru likt uz iekšējo enerģijas tirgu un enerģētiskās drošības jomu, kā arī ir pievērsties transporta nozares dekarbonizācijai un reģionālajai sadarbībai pētniecībā.		īpaši nolūkā izvērst atkrastes vēja enerģijas jaudas Baltijas jūrā.	
Enerģijas subsīdijas	Uzskaitīt visas enerģijas subsīdijas.	Lielā mērā izpildīts	Galīgajā Plānā ir sniegta papildu informācija par enerģijas subsīdijām, tostarp ir aprakstīti (arī skaitliski) septiņi vides vai enerģijas nodokļi, ja tiek piemēroti šo nodokļu atvieglojumi/atbrīvojumi vai atšķirīgas nodokļu likmes.	Aktualizētā Plāna projektā ir iekļautas atsauces uz Latvijā veikto nodokļu atvieglojumu un atbrīvojumu izvērtējumu un turpmākajām darbībām, kas izriet no šī izvērtējuma.
	Jo īpaši uzskaitīt subsīdijas fosilajam kurināmajam.	Lielā mērā izpildīts	Galīgajā plānā ir sniegta informācija par nodokļiem un nodevām attiecībā uz fosilo kurināmo.	Papildu rīcība nav nepieciešama.
	Uzskaitīt darbības un plānus, ar ko pakāpeniski izbeidz enerģijas subsīdijas, jo īpaši fosilajam kurināmajam.	Lielā mērā izpildīts	Plāna nodaļā par nodokļu zaļināšanu ir aprakstītas darbības un plāni, kā subsīdijas fosilajai enerģijai izbeigt. Galīgajā plānā norādīts, ka no 2030. gada fosilajam kurināmajam vairs netiks piemēroti nodokļu atvieglojumi.	Papildu rīcība nav nepieciešama.
Gaisa kvalitāte	Papildināt analīzi par to, kāda ir mijiedarbība ar gaisa kvalitātes un gaisa emisiju rīcībpolitiku, proti, izklāstīt, kā dažādos scenārijos tiks ietekmēts gaisa piesārņojums, sniegt pamatojošo informāciju un	Izpildīts daļēji	Plānā ir minēts 2020. gada aprīlī pieņemtais Gaisa piesārņojuma samazināšanas rīcības plāns 2019.–2030. gadam. Saikne starp abiem dokumentiem nav skaidri izskaidrota.	Rekomendāciju pilnīga ņemšana vērā tiks iekļauta aktualizētā Plāna galaversijā. Latvijā Plāna aktualizācijas procesā notiek arī Gaisa piesārņojuma rīcības plāna aktualizācijas process un abi

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	izvērtēt paredzamo sinerģiju un kompromisus.		Galīgajā plānā ir sniegta informācija par ietekmi uz gaisa piesārņojumu dažādos scenārijos, taču tikai enerģētikas un transporta sektoros. Informācija, kas papildina analīzi par to, kāda ir mijiedarbība ar gaisa kvalitātes un gaisā emitēto emisiju rīcībpolitiku, ir pieticīga. Modelēšanas rezultāti nav skaidri. Nav pietiekamas informācijas par to, kā tiks izvērtētas sinerģijas un kompromisi.	<p>politikas plānošanas dokumenti tiek aktualizēti konsekventi.</p> <p>Rekomendāciju pilnīga ņemšana vērā tiks iekļauta aktualizētā Plāna galaversijā.</p> <p>Latvijā Plāna aktualizācijas procesā notiek arī Gaisa piesārņojuma rīcības plāna aktualizācijas process un abi politikas plānošanas dokumenti tiek aktualizēti konsekventi.</p> <p>Modelēšanu Plānam un Gaisa piesārņojuma rīcības plānam veic viena modelētāju komanda, ņemot vērā konsekventu rīcībpolitiku.</p>
Taisnīga pārkārtošanās un enerģētiskā nabadzība	Labāk integrēt taisnīgas un godīgas pārkārtošanās aspektus, proti, sniegt vairāk informācijas par plānoto mērķu un rīcībpolitiku un pasākumu ietekmi uz sociālo jomu, nodarbinātību un prasmēm. Iekļaut enerģētiskās nabadzības situācijas novērtējumu un enerģētiskās nabadzības samazināšanas un/vai iegrožošanas mērķrādītājus, kā arī rīcībpolitikas un pasākumus, kā prasīts Regulā 2018/1999.	Izpildīts daļēji	Latvija ir novērtējusi rīcībpolitiku un pasākumu ietekmi uz nodarbinātību, taču analīze nav pietiekami pilnīga. Sociālā analīze attiecas tikai uz enerģētisko nabadzību, savukārt ietekme uz prasmēm nav analizēta vispār. Nav apskatīta sociālā dialoga loma.	Rekomendācija tiks iestrādāta Plāna galīgajā redakcijā.
	Iekļaut enerģētiskās nabadzības situācijas novērtējumu un enerģētiskās nabadzības samazināšanas un/vai iegrožošanas mērķrādītājus, kā arī rīcībpolitikas un pasākumus, kā prasīts Regulā 2018/1999.	Izpildīts daļēji	Plānā ir iekļauts zināms novērtējums par enerģētisko nabadzību un izvirzīts arī mērķrādītājs līdz 2030. gadam samazināt tās apdraudēto mājāsaimniecību skaitu, tomēr nav izklāstīti konkrēti pasākumi, kā to panākt.	Plānā ir iekļauts pasākums enerģētiskās nabadzības mazināšanai, kā arī ir noteikts SKF finansējuma izlietojums sociāli mazaizsargātākajiem iedzīvotājiem, kas sniegs finansiālu atbalstu enerģijas izmaksu pieauguma gadījumos, vienlaikus ir paredzētas

IETEIKUMI		NOVĒRTĒJUMS		REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
				atbalsta programmas, lai novērstu enerģijas izmaksu pieauguma ietekmi.

2.2. EK rekomendācijas par atjauninātā Plāna projektu

Saskaņā ar EK sniegtajām rekomendācijām² 2024. g. ir norādīts, ka iesniegtajā Plāna projektā:

- trūkst emisiju prognožu un norāžu par papildu rīcībpolitikām un pasākumiem **SEG emisiju samazināšanai**, tāpēc EK nevarēja novērtēt, vai Latvijas pašreizējā virzība ir tāda, lai tā sasniegtu nacionālo SEG emisiju mērķrādītāju.
- nav izklāstīts ceļš, kā palielināt zemes sektora devumu ES vērīenīgākā klimata mērķrādītāja sasniegšanā, kā arī nav norādītas rīcībpolitikas un pasākumi rīcībai šajā jomā. Nav norāžu par CCU/CCS. Tajā nav apzinātas ikgadējās CO₂ emisijas, ko līdz 2030. gadam varētu uztvert no emisijas kvotu tirdzniecības sistēmas (ETS) aptvertajiem un neaptvertajiem avotiem. Tajā nav minēta ne pašreizējā, ne nākotnes CO₂ uzglabāšanas jauda un nav sniegtas prognozes par ikgadējo iesūknēšanas jaudu līdz 2030. gadam. Plānā nav norāžu par CO₂ iekšzemes vai pārrobežu transportēšanas jaudu veidošanu.
- ir ierosināts AER devums enerģijas bruto galapatēriņā 57%, un tas ir mazāk nekā 61 %, kas izriet no Regulas 2018/1999 II pielikuma formulas. Aktualizētā Plāna projektā nav iekļautas AER trajektorijas ne pa nozarēm, ne pa tehnoloģijām, un tajā trūkst atskaites punktu 2025. un 2027. g. Kopumā plānā ir tikai ļoti vispārīgas norādes par rīcībpolitikām, un tās nav pietiekamas, lai EK varētu pilnvērtīgi novērtēt, kā Latvijai veiksies ar mērķu sasniegšanu. Latvija norāda, ka nepieciešamā informācija, arī rīcībpolitikām un pasākumiem, trūkst informācijas par vajadzīgajām rīcībpolitikām un pasākumiem energoefektivitātes mērķu sasniegšanai, un tas neatspoguļo vērīenīgāko mērķrādītāju, kas noteikts Direktīvā 2023/1791. Latvijas aktualizētā Plāna projekts ietver nacionālos devumus ES 2030. g. energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanā, proti, 3,4 Mtoe attiecībā uz enerģijas galapatēriņu un 3,9 Mtoe attiecībā uz primārās enerģijas patēriņu; neviens no šiem devumiem neatbilst pārstrādātajai Direktīvai 2023/1791. Plānā nav pietiekami aptverts princips "energoefektivitāte pirmajā vietā". Tajā trūkst būtiskas informācijas par plānotajiem pasākumiem un nav sniegtas aplēses par finanšu vajadzībām vai finansējuma avotiem. Tāpat aktualizētais Plāna projekts ir diezgan nepilnīgs arī attiecībā uz ēkām. Tajā nav sniegta pietiekama informācija par Latvijas ilgtermiņa renovācijas stratēģiju un tās galvenajiem elementiem, mērķrādītājiem un atskaites punktiem. Plāna projektā nav iekļauti nekādi ar ēku renovāciju saistīti pasākumi, gandrīz nekā nav par **enerģētiskās drošības dimensiju**; tajā iekļauts tikai mērķrādītājs līdz 2030. g. enerģijas importa atkarības līmeni saglabāt lielā mērā stabilu. Tāpēc, neraugoties uz pašreizējo trauslo naftas krājumu sistēmu, kas galvenokārt balstās uz rezervēšanas līgumiem, tajā trūkst konkrētu pasākumu, kuri nodrošinātu naftas un gāzes piegādes drošību. Tāpat NEKP projektā trūkst prognožu par naftas un gāzes patēriņu nākotnē un pasākumu ar mērķi valstī attīstīt enerģijas uzkrāšanu. Ir sniegts tikai vispārīgs skaidrojums par **iekšējā enerģijas tirgus** izveides pabeigšanas darbībām; ir paredzēti daži pasākumi, kuru mērķis ir panākt esošās infrastruktūras efektīvu izmantošanu, ciešāku reģionālo un ES sadarbību un aktīvo patērētāju skaita palielināšanu. Tomēr trūkst konkrētu rīcībpolitiku un pasākumu attiecībā uz iekšējo enerģijas tirgu un elastību. Ir īsumā norādīti daži rīcībpolitikas mērķi un pasākumi attiecībā uz svarīgiem infrastruktūras jauninājumiem, kas palīdzētu sasniegt

² Komisijas Ieteikums (ES) 2024/1035 (2024. gada 23. februāris) par atjauninātā Latvijas integrētā nacionālā enerģētikas un klimata plāna 2021.–2030. gadam projektu <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=OJ:L.202401035>

vairākus plānā ierosināto piecu enerģētikas savienības dimensiju mērķus. Trūkst mērķrādītāju vai pasākumu, kuri atbalstītu **pētniecību, inovāciju un investīcijas** tīras enerģijas tehnoloģijās, svarīgu komponentu un aprīkojuma izgatavošanu un enerģētikas vērtības ķēdes digitalizāciju. Plānā nav iekļauts specifisks investīciju sadalījums pētniecībā un inovācijā attiecībā uz enerģētikas nozari 2030. un 2050. gada perspektīvā. Tāpat tajā trūkst skaidru konkurētspējas mērķrādītāju un pasākumu reģionālajai sadarbībai šajā jomā, kā arī informācijas par pasākumiem un investīcijām, kuri palīdzētu novērst iespējamo enerģētikas pārkārtošanai vajadzīgo prasmju trūkumu. trūkst **investīciju vajadzību** novērtējuma. Tā kā trūkst konkrētu rīcībpolitiku un pasākumu, nav arī skaidrs, kā investīcijas tiks finansētas. Turklāt plānā nav sniegta ne **analītiskā bāze**, ne arī iekļautas prognozes, izņemot attiecībā uz bāzlinijas rādītājiem 2030. g. Šo prognožu sagatavošanai izmantotās metodikas nav aprakstītas. NEKP projektā trūkst arī rīcībpolitiku un pasākumu ietekmes novērtējuma. Turklāt nav sniegts makroekonomiskais novērtējums, kas saskaņā ar Enerģētikas savienības regulu ir obligāta prasība.

Visas iepriekš minētās rekomendācijas ir ņemtas vērā izstrādājot atjaunoto NEKP gala versiju un aprakstītas atbilstošās nodaļās (sk. 2. tabulu).

2. tabula. Detalizēts skaidrojums par EK rekomendāciju atjauninātā Plāna gala versijai ņemšanu vērā

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
1.	Sniegt prognozes, kuras rāda, kā esošās un plānotās rīcībpolitikas un pasākumi palīdzēs 2030. gadā sasniegt nacionālo siltumnīcefekta gāzu samazināšanas mērķrādītāju – 17 % (salīdzinājumā ar 2005. gada līmeni) saskaņā ar KCR. Vajadzības gadījumā norādīt papildu rīcībpolitikas un pasākumus, arī attiecībā uz metānu, N ₂ O un F-gāzēm, kas rodas industriālos procesos un produktu izmantošanā, lauksaimniecībā un atkritumu apsaimniekošanā, vai norādīt, kā atbilstības nodrošināšanai tiks izmantotas KCR paredzētās elastības iespējas. Papildināt informāciju par rīcībpolitikām un pasākumiem, skaidri norādot to tvērumu, grafiku un, ja iespējams, paredzamo ietekmi uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu, arī par pasākumiem tādās Savienības finansēšanas programmās kā kopējā lauksaimniecības politika.	Plāna 3.1.2., 3.1.4., 3.1.5. nodaļa un 2. pielikums.
2.	Norādīt CO ₂ emisiju apjomu, ko varētu uztvert katru gadu līdz 2030. g., norādot arī avotu. Sniegt detalizētu informāciju par to, kā	Līdz 2030. g. Latvijā nebūs oglekļa uztveršanas un līdz ar to nenotiks uztvertā oglekļa noglabāšanas, transportēšana vai atkal izmantošana.

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	uztvertais CO ₂ tiks transportēts. Apzināt kopējo CO ₂ uzglabāšanas jaudu un iesūknēšanas apjomus, kas tiks darīti pieejami līdz 2030. g.	Vienotais dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas operators plāno īstenot projektu, lai novērtētu uztvertā oglekļa uzglabāšanas iespējas dabasgāzes uzglabātuvē.
3.	Izklāstīt konkrētu ceļu, kā tiks sasniegts Regulā (ES) 2018/841 definētais nacionālais ZIZIMM mērķrādītājs. Iekļaut papildu pasākumus ZIZIMM sektorā, jo īpaši saistībā ar ilgtspējīgas meža apsaimniekošanas veicināšanu degradētās/neapsaimniekotās meža zemēs, kā arī kūdrāju atjaunošanu un ieguvi, kvantitatīvi novērtējot to paredzamo ietekmi, lai nodrošinātu, ka siltumnīcefekta gāzu piesaistījumi šajā sektorā tiek faktiski salāgoti ar Regulā (ES) 2018/841 noteikto debeta nepieļaušanas noteikumu 2025. gadam, ES 2030. gada neto piesaistījumu mērķrādītāju, kas ir – 310 Mt CO ₂ ekvivalenta, un valstij noteikto piesaistījumu mērķrādītāju, kas ir –639 kt CO ₂ ekvivalenta. Sniegt skaidru informāciju par to, kā publiskais finansējums (gan Savienības līdzekļi, arī kopējās lauksaimniecības politikas finansējums, gan valsts atbalsts) un privātais finansējums, izmantojot oglekļa saistīgas lauksaimniecības shēmas, tiek konsekventi un rezultatīvi izmantots, lai sasniegtu nacionālo neto piesaistījumu mērķrādītāju. Sniegt informāciju par esošo stāvokli un progresu, kas jāpanāk, lai nodrošinātu uzlabojumus augstākas pakāpes līmeņu/ģeogrāfiski eksplīcītu datu kopu izveidē monitoringa, ziņošanas un verifikācijas vajadzībām saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 V pielikuma 3. daļā noteikto.	Plāna 3.1.6. nodaļa, 3.1.2. nodaļa, 6. nodaļa.
4.	Sniegt papildu analīzi par relevantajiem klimatiskās neaizsargātības aspektiem un riskiem attiecībā uz nacionālo mērķu, mērķrādītāju un devumu sasniegšanu, kā arī norādīt rīcībpolitikas un pasākumus dažādajās enerģētikas savienības	Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam. Plāna 1.4. nodaļa

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	<p>dimensijās. Ja iespējams, precīzāk izklāstīt un kvantitatīvi novērtēt saikni ar konkrētiem enerģētikas savienības mērķiem un rīcībpolitikām, kurus pielāgošanās rīcībpolitikām un pasākumiem vajadzētu atbalstīt. Pietiekami detalizēti izklāstīt papildu pielāgošanās rīcībpolitikas un pasākumus, kuri palīdzēs sasniegt nacionālos mērķus, mērķrādītājus un devumus enerģētikas savienības satvarā, arī pasākumus elektroenerģijas ražošanas jaudas nodrošināšanai un enerģijas taupīšanai dzīvojamā sektorā.</p>	
5.	<p>Ievērojami palielināt ieceru vērienīgumu, proti, attiecībā uz atjaunīgo enerģiju panākt vismaz 61 % īpatsvaru kā devumu Savienības 2030. gadam nospraustajā saistošajā atjaunīgās enerģijas mērķrādītājā, kas noteikts grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 3. panta 1. punktā, saskaņā ar Regulas (ES) 2018/1999 II pielikumā iekļauto formulu. Iekļaut indikatīvu trajektoriju, pēc kuras vadoties, tiks sasniegti Regulas (ES) 2018/1999 4. panta a) punkta 2) apakšpunktā minētie atsauces punkti 2025. un 2027. gadam.</p>	<p>Latvija ir palielinājusi AER īpatsvara mērķi līdz 61%, ņemot vērā mērķu scenārija rezultātus, izmaksu efektivitātes rādītājus un Latvijas potenciālu AER īpatsvara palielināšanā (kas ir būtiski mazāks nekā DV ar sākotnēji zemāku AER īpatsvaru).</p>
6.	<p>Sniegt atjaunīgās enerģijas tehnoloģiju ieviešanas aplēstās trajektorijas un ilgtermiņa plānu nākamajiem 10 gadiem ar perspektīvu līdz 2040. gadam. Iekļaut indikatīvu mērķrādītāju attiecībā uz inovatīvām atjaunīgās enerģijas tehnoloģijām līdz 2030. gadam saskaņā ar grozīto Direktīvu (ES) 2018/2001. Iekļaut konkrētus mērķrādītājus, kas palīdzētu sasniegt 2030. gadam noteikto indikatīvo apakšmērķrādītāju attiecībā uz nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgām degvielām (RFNBO) rūpniecībā, saskaņā ar grozīto Direktīvu (ES) 2018/2001. Iekļaut indikatīvu mērķrādītāju centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā 2021.–2030. gada periodam.</p>	<p>Iekļauts Plāna 3.1. nodaļā un EK izstrādātajās datu ziņošanas veidlapās.</p> <p>Ņemot vērā, ka Latvija 2022. gadā ir nodrošinājusi AER īpatsvaru siltumapgādē un centralizētajā siltumapgādē virs 60%, Latvijai nav obligāti nosakāms AER īpatsvara mērķis atbilstoši Direktīvas 2018/2001 23. panta 2. punktam.</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
7.	<p>Iekļaut detalizētas un kvantitatīvi izteiktas rīcībpolitikas un pasākumus, kas dotu iespēju savlaicīgi un izmakslietderīgi sasniegt Latvijas nacionālo devumu Savienības saistošajā mērķrādītājā, kas paredz 42,5 % atjaunīgās enerģijas īpatsvaru 2030. gadā, tiecoties kolektīvi sasniegt 45 %. Aprakstīt, kā Latvija plāno paātrināt atļauju piešķiršanu, un norādīt atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas, kurām tā plāno noteikt "atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorijas" ar ātrākām un vienkāršākām procedūrām. Aprakstīt, kā Latvija plāno paātrināt atjaunīgo energoresursu izmantošanas izvēršanu, izmantojot atjaunīgās elektroenerģijas pirkuma līgumus vai pasākumus, kuros izmanto izcelsmes apliecinājumus. Sniegt sīkāku informāciju par to, kā tā plāno paātrināt atjaunīgo energoresursu apguvi un fosilā kurināmā izmantošanas pakāpenisku izbeigšanu siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā un centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē saskaņā ar grozīto Direktīvu (ES) 2018/2001. Detalizētāk aprakstīt pasākumus, ar kuriem plānots izveidot veicinošu satvaru, kas palīdzētu palielināt elektroenerģijas un siltumapgādes un aukstumapgādes tīklu integrāciju. Aprakstīt sīkāk, kā tiks izstrādāts pienākums attiecībā uz degvielas piegādātājiem transporta sektorā, kā arī iekļaut līdzīgus pasākumus ūdeņraža veicināšanai rūpniecībā un sagatavot ES atjaunīgā ūdeņraža tirdzniecībai.</p>	<p>Plāna 3. nodaļa (3.1.1. un 3.1.3. nodaļas, 3.4. nodaļa) un Plāna 4. nodaļa.</p> <p>Apraksts par atļauju paātrināšanas procesu netiks iekļauts, jo tas attiecas uz Direktīvas 2023/2413 transponēšanas mehānismu paziņošanas procedūru.</p> <p>Atjaunīgās enerģijas tehnoloģijas, kurām Latvija plāno noteikt "atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritorijas", Plānā netiks iekļautas, jo tiks ievērots Direktīvā 2023/2413 noteiktais termiņš šo teritoriju kartēšanai – 2025. gada 21. maijs, un apstiprināšanai – 2026. gada 21. februāris.</p> <p>Vienlaicīgi Latvija informē, ka "atjaunīgo energoresursu paātrinātas apguves teritoriju" kartēšanas vingrinājums ir uzsākts.</p> <p>Latvijā šobrīd netiek izmantots ūdeņradis rūpniecībai un, ja kādreiz tāds tiks izmantots rūpniecībā vai transportā, tas būs RFNBO.</p>
8.	<p>Iekļaut aplēstās biomasas piegādes trajektorijas dalījumā pa izejvielām un pa izejvielu izcelsmi, nošķirot iekšzemes produkciju un importu. Iekļaut novērtējumu par iekšzemes meža biomasas piegādi enerģijas ražošanai 2021.–2030. gadā saskaņā ar grozītajā Direktīvā (ES) 2018/2001 noteiktajiem</p>	<p>Pasākumi biometānam ir iekļauti Plāna 3.1.3. nodaļā</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	<p>stingrākiem ilgtspējas kritērijiem. Iekļaut novērtējumu par to, cik lielā mērā prognozētā meža biomasas izmantošana enerģijas ražošanai ir saderīga ar Latvijas pienākumiem saskaņā ar pārskatīto ZIZIMM regulu, jo īpaši 2026.–2030. gada periodā, kā arī nacionālos pasākumus un rīcībpolitikas, ar kuriem nodrošina šādu saderību. Iekļaut papildu pasākumus biometāna ilgtspējīgas ražošanas veicināšanai, ņemot vērā Latvijas ilgtspējīgas biogāzes/biometāna potenciālu un ražošanu, dabasgāzes patēriņa profilu un esošo infrastruktūru, digestāta izmantošanu un biogēnā CO₂ izmantošanu.</p>	
9.	<p>Iespēju robežās norādīt paredzamo grafiku, kādā tiks pieņemtas legislatīvās un nelegislatīvās rīcībpolitikas un pasākumi, kuru mērķis ir transponēt un īstenot grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 noteikumus, jo īpaši attiecībā uz iepriekšējos punktos minētajiem pasākumiem.</p>	<p>Rekomendācija netiek ņemta vērā, jo attiecas uz Direktīvas 2023/2413 transponēšanas mehānismu paziņošanas procedūru un neatbilst Plāna saturam, kas ir noteikts Regulā 2018/1999.</p>
10.	<p>Iekļaut nacionālo energoefektivitātes devumu attiecībā uz enerģijas galapatēriņu Savienības saistošajā enerģijas galapatēriņa mērķrādītājā 2030. gadam, kas atbilst Direktīvas (ES) 2023/1791 4. pantam un I pielikumam vai ir vienāds ar koriģēto indikatīvo nacionālo devumu, kuru Komisija līdz 2024. gada 1. martam iesniegs katrai dalībvalstij saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 5. punktu. Iekļaut nacionālo energoefektivitātes devumu attiecībā uz primārās enerģijas patēriņu Savienības indikatīvajā primārās enerģijas patēriņa mērķrādītājā saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/1791 4. pantu un I pielikumu.</p>	<p>Energoefektivitātes mērķi noteikti Plāna 3.2. nodaļā.</p>
11.	<p>Izklāstīt pilnīgas rīcībpolitikas un pasākumus ar mērķi sasniegt nacionālos energoefektivitātes devumus un jo īpaši to, kā Latvija īsteno principu</p>	<p>Plāna 3.2. nodaļa un 4. nodaļa. Informācija par Direktīvas 2023/1791 30. panta transponēšanas mehānismiem netiks sniegta Plānā, jo attiecas uz Direktīvas 2023/1791</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	<p>“energoefektivitāte pirmajā vietā”. Sīkāk kvantificēt paredzamos energoietaupījumus, ko dos 2030. gada energoefektivitātes mērķu sasniegšanai plānotie pasākumi. Izklāstīt energotaupības pasākumus ar mērķi nodrošināt, ka Latvija līdz 2030. gadam sasniedz vajadzīgo kumulatīvo enerģijas galapatēriņa ietaupījumu, un pasākumus energoauditu un energopārvaldības sistēmu veicināšanai. Norādīt grodas energoefektivitātes finansēšanas programmas un finansiālā atbalsta shēmas, kas spēj mobilizēt privātās investīcijas un papildu līdzfinansējumu. Sniegt informāciju par to, kā Direktīvas (ES) 2023/1791 30. pantā definētais valsts energoefektivitātes fonds palīdzēs sasniegt nacionālos energoefektivitātes devumus ES mērķkrādītājos, arī paskaidrot, kā fondā tiks izmantoti finanšu instrumenti.</p>	<p>transponēšanas mehānismu paziņošanas procedūru. Norādām, ka minētās direktīvas transponēšanas termiņš ir 2025. gada 11. oktobris, un dalībvalstīm nav pienākuma minēto direktīvu transponēt ātrāk.</p>
12.	<p>Atjaunināt ieceru vērienu nolūkā līdz 2050. gadam nodrošināt ļoti energoefektīvu un dekarbonizētu nacionālo ēku fondu un esošās ēkas pārveidot par bezemisiju ēkām, norādot starpposma atskaites punktus 2030. un 2040. gadam un salīdzinājumu ar jaunāko ilgtermiņa renovācijas stratēģiju. Atbalstīt ēku dekarbonizācijas mērķkrādītājus, sniedzot sīkāku informāciju par rīcībpolitikām un pasākumiem (arī par to izmaksām un paredzamo ietekmi energoietaupījumu ziņā) saskanīgas ilgtermiņa renovācijas stratēģijas īstenošana</p>	<p>Rekomendācija tiks ņemta vērā, atjaunojot Ēku atjaunošanas ilgtermiņa stratēģiju, kura tiks iesniegta EK līdz 31.12.2025. atbilstoši Direktīvai 2024/1275.</p>
13.	<p>Paskaidrot sīkāk, ar kādiem pasākumiem Latvija plāno diversificēt savas gāzes piegādes un turpināt veicināt gāzes pieprasījuma samazinājumus periodā līdz 2030. gadam. Stiprināt energosistēmas noturību, jo īpaši nospraužot mērķi plašāk izvērst enerģijas uzkrāšanu un izstrādājot rīcībpolitikas un pasākumus, ar ko energosistēmā integrē</p>	<p>Rekomendācijas, kas skar dabasgāzes piegāžu diversifikāciju un patēriņa samazināšanu, izpilde ir atspoguļota Plāna 3.4.2.1., 3.4.2.2., 3.4.2.3. rīcībpolitikas pasākumos, paredzot izveidot biometāna ievades punktu izbūvi, kā arī 3.4.2.8. rīcībpolitikas pasākumā. Gāzveida kurināmā ražošanas attīstības veicināšanai Plānā papildus paredz 3.4.2.9. un 3.4.2.10. rīcībpolitikas pasākumos. Naftas un naftas produktu cauruļvadu faktiskā ekspluatācija Latvijas teritorijā ir pārtraukta,</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	<p>klimatadaptācijas imperatīvu. Novērtēt Latvijas naftas infrastruktūras (rafinētavu, naftas krājumu, ostu, cauruļvadu) piemērotību gaidāmajam naftas pieprasījuma samazinājumam un pārejai uz mazoglekļa alternatīvām.</p>	<p>savukārt naftas produktu pārkraušanas un uzglabāšanas infrastruktūras jaudu pielietojums jau ir būtiski samazinājies, atbilstoši infrastruktūras operatoru sniegtajai informācijai, paredzot tā nākotnes pārorientēšanu uz atjaunojama izcelsmes kurināmā un ķīmisko vielu apkalpošanu. Plāns šobrīd neparedz plānveida pasākumus naftas infrastruktūras pārejai uz mazoglekļa alternatīvām, un, ņemot vērā, ka būtiska daļa naftas pārkraušanas infrastruktūras vēsturiski bija paredzētas bijušās PSRS naftas industrijas eksporta nodrošināšanai, un tās vēsturiskās jaudas (vidēji ap 0.9 milj. barelu naftas un naftas produktu diennaktī) ievērojami pārsniedz kopējo Latvijas vai Baltijas un Ziemeļvalstu reģionā paredzamo pieprasījumu pēc šķidrā kurināmā transportēšanas pakalpojumiem, kā arī ES izvirzīto mērķi mazināt ekonomisko un enerģētisko atkarību no Krievijas, šobrīd nav pamatoti prognozēt, ka Latvijas naftas infrastruktūra varētu nākotnē tikt pilnībā izmantota energoresursu transportēšanas vai uzglabāšanas vajadzībām.</p>
14.	<p>Nospraust skaidrus mērķus un mērķrādītājus attiecībā uz pieprasījumreakciju ar mērķi uzlabot energosistēmas elastību, ņemot vērā elastības vajadzību novērtējumu, un aprakstīt, kā Latvija plāno sekmēt energosistēmas integrāciju grozītās Direktīvas (ES) 2018/2001 20.a panta kontekstā. Definēt uz nākotni orientētus mērķus un mērķrādītājus attiecībā uz tirgus integrāciju, it sevišķi pievēršoties pasākumiem, ar kuriem palielina konkurenci vairumtirgos, un atcelt pasākumus, kuri vājina tirgus signālus. Palielināt konkurenci mazumtirgos un stiprināt patērētāju iespēcināšanu mazumtirgū.</p>	<p>Šobrīd Plānā nav iekļauti mērķrādītāji attiecībā uz pieprasījumreakciju, jo, ņemot vērā Latvijas un pārējo Baltijas valstu plānoto sinhronās darbības pārtraukšanu ar Krievijas Federāciju un Baltkrieviju, kā arī sekojoši plānoto sinhronās darbības uzsākšanu ar ES valstu energosistēmām, kopējais paredzamais pieprasījums pēc pieprasījumreakciju pakalpojumu apjoma, un saistītajiem pakalpojumiem vēl nevar tikt precīzi identificēts. Paredzams, ka precīzu pieprasījuma apjomu pēc pieprasījumreakcijas pakalpojumiem, kā arī saistītiem elektroenerģijas sistēmas palīgpakalpojumiem varēs tikt identificēts 2025. gadā. Saistībā ar Direktīvas (ES) 2018/2001 20.a panta pienākumu izpildi, 2024. gadā Latvija ir uzsākusi darbu pie normatīvā regulējuma izstrādes uzkrājošo iekārtu darbībai elektroenerģijas sistēmā un tirgū, lai šādā veidā radītu augstāku tiesisko noteiktību un ilgtermiņa investīciju nosacījumu prognozējamību šādu iekārtu operatoriem, Plānā minētie pasākumi ir atspoguļoti 3.3.7., 3.3.8., 3.4.3.1. rīcībpolitikas pasākumos.</p> <p>Savukārt, lai sekmētu konkurenci vairumtirdzniecības tirgū, kā arī energoapgādes drošību, iecerētie pasākumi ir atspoguļoti 3.4.1.1.-3.4.1.5. rīcībpolitikas pasākumos. Papildus lai sekmētu konkurenci mazumtirdzniecības tirgos un sekmētu patērētāju iespēcināšanu mazumtirdzniecības tirgos, plānotie pasākumi ir</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
		atspoguļoti 3.4.6.1. un 3.4.6.2. rīcībpolitikas pasākumos.
15.	Turpināt izstrādāt pieeju enerģētiskās nabadzības problēmas risināšanai, arī veikt pašlaik skarto mājsaimniecību situācijas novērtējumu un norādīt konkrētu izmērāmu samazināšanas mērķrādītāju, kā noteikts Regulā (ES) 2018/1999 un ņemot vērā Ieteikumu (ES) 2023/2407. Sniegt papildu informāciju par esošajiem un potenciālajiem pasākumiem enerģētiskās nabadzības problēmas risināšanai un par paredzētajiem finanšu resursiem no sociālās politikas (pieejamība cenas ziņā) un strukturālo enerģētikas pasākumu viedokļa. Paskaidrot, kā ir paredzēts izvērst energoefektivitātes pasākumu izmantošanu saskaņā ar energoefektivitātes pienākuma shēmu enerģētiskās nabadzības mazināšanai, kā prasīts Regulā (ES) 2018/1999.	Enerģētiskās nabadzības sasniedzamais mērķrādītājs atbilstoši rekomendācijai ir iekļauts Plāna 3.4.7. nodaļā, savukārt rekomendācija, kas skar pieejas izstrādi, tiek ieviesta ar 3.4.7.1. rīcībpolitikas pasākumu, kas paredz mērķētas atbalsta sistēmas, mērķēta atbalsta mājsaimniecībām ar zemu un vidēji ienākumu līmeni energoresursu cenu ārkārtēja pieauguma situācijās, ieviešanu no 2024. gada.
16.	Norādīt nacionālos mērķus pētniecības, inovācijas un konkurētspējas jomā saistībā ar tīro tehnoloģiju apguvi, izveidojot ceļvedi 2030. un 2050. gadam ar mērķi atbalstīt rūpniecības dekarbonizāciju un veicināt uzņēmumu pārkārtošanos uz neto nulles emisiju un aprites ekonomiku. Norādīt rīcībpolitikas un pasākumus, kas veicina neto nulles emisiju projektu izstrādi, arī tādu, kas ir relevanti energoietilpīgām industrijām. Aprakstīt paredzamu un vienkāršotu regulatīvo satvaru atļauju piešķiršanas procedūrām un to, kā vajadzības gadījumā tiks vienkāršota piekļuve valsts finansējumam. Norādīt detalizētas rīcībpolitikas un pasākumus energosistēmas digitalizācijai, ar tīru enerģiju saistītu prasmju attīstīšanai un atvērtas tirdzniecības veicināšanai nolūkā nodrošināt noturīgas un ilgtspējīgas svarīgu neto nulles	Plāna 3.5. nodaļa.

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
	emisiju komponentu un aprīkojuma piegādes ķēdes.	
17.	<p>Norādīt reformas un pasākumus ar mērķi mobilizēt privātās investīcijas, kas vajadzīgas enerģētikas un klimata mērķrādītāju sasniegšanai. Uzlabot un paplašināt investīciju vajadzību analīzi, iekļaujot visaptverošu un konsekventu pārskatu par publisko un privāto investīciju vajadzībām agregēti un pa nozarēm. Lejupēju visas ekonomikas mēroga pieeju papildināt ar augšupēju konkrētu projektu novērtējumu. Iekļaut kopējo investīciju vajadzību sadalījumu, papildus pievienojot informāciju par mobilizējamajiem valsts, reģionālajiem un Savienības finansējuma avotiem, kā arī privātajiem finansējuma avotiem. Pievienot īsu aprakstu par to, kāda veida finansiālā atbalsta shēmas ir izvēlētas, lai īstenotu rīcībpolitikas un pasākumus, ko finansē no publiskā sektora budžeta, un par apvienoto finanšu instrumentu izmantošanu, izmantojot dotācijas, aizdevumus, tehnisko palīdzību un publiskā sektora garantijas, arī par valsts attīstību veicinošo banku lomu attiecīgajās shēmās un/vai par to, kā tiek mobilizēts privātais finansējums. Apsvērt iespēju kā finansējuma avotu izmantot izmakslietderīgus iedaļes apjomu pārskaitījumus uz citām dalībvalstīm saskaņā ar KCR. Rūpīgi novērtēt plānoto rīcībpolitiku un pasākumu makroekonomisko ietekmi.</p>	<p>Plānā ir iekļauti pasākumi, kas citastarpā dos potenciālajiem investoriem skaidrību par konkrētām nozaru rīcībpolitikām.</p>
18.	<p>Norādīt, kā atjauninātajā plānā iekļautās rīcībpolitikas un pasākumi ir saderīgi ar Latvijas nacionālo atveseļošanas un noturības plānu.</p>	<p>Plānā tiek minēti pasākumi, kas ir saistīti ar ANM Plāna 3.3. nodaļa.</p>
19.	<p>Detalizētāk paskaidrot, kā Latvija plāno pakāpeniski izbeigt kūdras izmantošanu enerģijas ražošanai, precizējot attiecīgās saistības un pasākumus. Detalizēti paskaidrot, kā un līdz kuram datumam Latvija plāno pakāpeniski atcelt fosilā kurināmā subsīdijas.</p>	<p>Plāna 3.1.3. un 4.4.9. nodaļas.</p>

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
20.	Iesniegt analītisko bāzi, arī prognozes saskaņā ar plānotajām rīcībpolitikām un pasākumiem par energosistēmas attīstību perspektīvā līdz 2040. gadam.	Tiks iesniegts kopā ar Plānu, iekļaujot EK izstrādātajās veidlapās.
21.	Sniegt detalizētu informāciju par klimatiskās un enerģētiskās pārkārtošanās ietekmi uz sociālo jomu, nodarbinātību un prasmēm vai jebkādu citu distributīvo ietekmi, kā arī par plānotajiem mērķiem, rīcībpolitikām un pasākumiem taisnīgas pārkārtošanās atbalstam. Norādīt atbalsta veidu, iniciatīvu ietekmi, mērķgrupas un piešķirtos resursus, ņemot vērā Padomes Ieteikumu par to, kā nodrošināt taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti (20). Nodrošināt, ka saistības, kas izklāstītas taisnīgas pārkārtošanās teritoriālajā plānā un galīgajā atjauninātajā NEKP, ir saskaņotas. Iespēju robežās iekļaut vairāk elementu, lai saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2023/955 (21) nodrošinātu pienācīgu analītisko bāzi nākotnes sociālā klimata plāna sagatavošanai, arī norādes par to, kā novērtēt ar emisiju tirdzniecības sistēmu saistītās problēmas un sociālo ietekmi uz visneaizsargātākajiem iedzīvotājiem attiecībā uz degvielu sadedzināšanu ēku un autotransporta sektorā un citos sektoros, kā arī apzināt iespējamās labuma guvumus un relevanto rīcībpolitikas satvaru. Paskaidrot, kā NEKP noteiktais rīcībpolitikas satvars veicinās Latvijas sociālā klimata plāna sagatavošanu un kā tiks nodrošināta saskaņotība starp abiem plāniem.	Plāna 3.5. nodaļa. Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes regulas Nr. 2023/955 (2023. gada 10. maijs), ar ko izveido Sociālo klimata fondu un groza Regulu (ES) 2021/1060, 4.panta 2.punkta un 6.panta 3.punkta nosacījumiem, katra dalībvalsts nodrošina konsekvenci starp savu sociālo klimata plānu (SKP) un savu atjaunināto integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP), kas minēts Regulas (ES) 2018/1999 14. panta 2. punktā. Attiecīgi dalībvalstu sagatavotajam SKP ir jābūt saskanīgam ar informāciju, kas sniegta, un saistībām, ko dalībvalsts uzņēmusies saskaņā ar savu atjaunināto NEKP un virknei citu regulas Nr. 2023/955 6.panta 3.punktā minētajiem plāniem un programmām. Vienlaikus Sociālā klimata fonda mērķis ir veicināt sociāli taisnīgu pārkārtošanos uz klimatneitralitāti, pievēršoties sociālajai ietekmei, ko rada ēku un autotransporta sektoros radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas iekļaušana ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā (Direktīva 2003/87/EK un tās grozījumi); fonda ietvaros atbalstu var saņemt mazaizsargātās mājsaimniecības, mazaizsargātie mikrouzņēmumi un mazaizsargātie transporta lietotāji, sniedzot pagaidu tiešu ienākumu atbalstu un īstenojot pasākumus un investīcijas, ar kuriem plānots paaugstināt ēku energoefektivitāti, veicot ēku siltumapgādes un aukstumapgādes dekarbonizāciju, cita starpā integrējot ēkās atjaunīgās enerģijas ražošanu un šādas enerģijas uzglabāšanu, un paplašinot bezemisiju un mazemisiju mobilitātes un transporta pieejamību, proti, pasākumi, kas minēti Latvijas sagatavotajā NEKP. Papildus tam, vēlamies informēt, ka 2024.gada maijā EK ir apstiprinājusi Latvijas iesniegto ES Tehniskā atbalsta instrumenta (TSI, <i>Technical Support Instrument</i>) projektu par Sociālā klimata plāna izstrādi. Projekts ilgs līdz 2025.gada vidum, un tā mērķis ir palīdzēt Latvijai sagatavot kvalitatīvu SKP, identificējot pasākumus, lai sniegtu atbalstu mazaizsargātākajiem iedzīvotājiem, mazaizsargātākajiem mikrouzņēmumiem un mazaizsargātākajiem transporta lietotājiem

N.P.K.	IETEIKUMI	REKOMENDĀCIJU VĒRĀ ŅEMŠANA PLĀNĀ
22.	<p>Sniegt skaidru un detalizētu pārskatu par to, kā apspriešanās process nodrošinās visu relevanto iestāžu, iedzīvotāju un ieinteresēto personu, arī sociālo partneru, līdzdalību atjauninātā plāna projekta un galīgās versijas sagatavošanā, arī informāciju par dažādo apspriežu grafiku un ilgumu. Sniegt detalizētu dažādu aktoru pausto viedokļu kopsavilkumu un kopsavilkumu par to, kā apspriešanās laikā uzklautie viedokļi integrēti plānā.</p>	Plāna 7.2.1 un 7.2.2. nodaļa.
23.	<p>Pastiprināt reģionālo sadarbību ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm Baltijas jūras reģionā un Baltijas enerģijas tirgus starpsavienojuma plāna augsta līmeņa grupā, arī atjaunīgās enerģijas, energoefektivitātes un iekšējā tirgus jautājumos, ņemot vērā kopīgās grūtības un mērķus. Aprakstīt, kā Latvija plāno līdz 2025. gadam izveidot satvaru sadarbībai ar citām dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas (ES) 2023/2413 9. pantu.</p>	Plāna 3.4.1., 3.4.2. un 7. nodaļa.